

UZASADNIENIE

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 stycznia 2019 roku, odmówiono pani B. S. prawa do renty rodzinnej po zmarłym A. S. w dniu 18 września 99 roku. ZUS Oddział w R. powołując się na art. 83 ustęp 1 ustawy z 13 października 98 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 65 i 68 ustawy z 17 grudnia 98 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że ta renta nie przysługuje z uwagi na to, że całkowita niezdolność do pracy pani B. S. nie powstała w okresie do ukończenia przez nią 16 lat lub w okresie do ukończenia nauki w szkole, nie później niż do osiągnięcia 25 roku życia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do renty rodzinnej

Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2019r Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że B. S. otrzymuje świadczenie z ZUS-u w postaci renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd wskazał, że organ rentowy prawidłowo odmówił prawa do renty rodzinnej, ponieważ zgodnie z artykułem 68 prawo do renty rodzinnej mają dzieci do ukończenia 16 lat, do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 rok życia, nie dłużej

niż do osiągnięcia 25 roku życia, bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresach, o których mowa powyżej.

Sąd podzielił stanowisko ZUS-u, że całkowita niezdolność do pracy powstała u ubezpieczonej dopiero w wieku ponad 26 lat, zatem brak jest podstaw do przyznania prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu.

W toku postępowania Sąd dopuścił dowód z opinii trzech biegłych sądowych różnych specjalności, którzy w zespole wydali opinię. W oparciu o opinie biegłych Sąd uznał, że u ubezpieczonej nie występuje niezdolność do pracy datowana na okres pozostawania w procesie kształcenia. Zdaniem Sądu brak było podstaw do przesłuchania osoby wskazanej przez odwołującą w charakterze świadka, z uwagi na to, że fakt, iż pani odwołująca jest chora, czy że wymaga opieki osób trzecich, nie jest kwestionowany.

Sąd podał, że w sprawie o rentę rodzinną ważną pozostaje data powstania niezdolności do pracy. Sąd zauważył, że na rozprawie 24 czerwca 2019 roku odwołująca sama przyznała, że w 1994 roku powstała u niej całkowita niezdolność. W związku z powyższym Sąd nie podzielił stanowiska odwołującej, że w sprawie należy dopuścić dowód z opinii innych biegłych. Z kolei opierając się na opiniach biegłych stwierdzających brak niezdolności do pracy w okresach nauki, Sąd uznał odwołanie za bezzasadne.

Z tych względów, Sąd oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku wniosła ubezpieczona, zaskarżonemu wyrokowi zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, a to:

a) przepisu art. 278 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego ubezpieczonej i nieprzeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych z zakresu specjalizacji neurologicznej, chorób wewnętrznych oraz ortopedii w sytuacji, gdy ubezpieczona zakwestionowała opinię biegłych sądowych, a to specjaliści neurolog A. N. (1), specjaliści chorób wewnętrznych J. W. oraz specjalisty ortopedy traumatologa A. G. jako niekompletną, zawierającą sprzeczności pomiędzy treścią opinii

w części opisowej a wnioskami zawartymi w uzasadnieniu do opinii i w szczególności niewyjaśniającą w dostateczny sposób kiedy powstała data całkowitej niezdolności ubezpieczonej do pracy oraz dlaczego biegli przyjęli jako datę powstania całkowitej niezdolności ubezpieczonej do pracy datę 07.01.1994r. oraz dlaczego biegli uznali, że ubezpieczona nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a także kwestionowała nieprzeprowadzenie badania w odpowiednich warunkach pod kątem miastennii, a tym samym w sytuacji gdy stan faktyczny nie został należycie wyjaśniony, a które to okoliczności mogły zostać ustalone wyłącznie za pomocą dowodu z opinii biegłych, bezzasadnie oddalonego przez Sąd I instancji,

a) przepisu art. 258 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego ubezpieczonej o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka D. K., w sytuacji w której sporne okoliczności sprawy nie zostały dostatecznie wyjaśnione, a to w szczególności czy ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a które to zeznania miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, co skutkowało oparciem przez Sąd I instancji orzeczenia na niepełnym

i wybiórczym materiale dowodowym,

b) przepisu art. 233 § 2 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej i obiektywnej oceny wiarygodności i mocy dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności całej dokumentacji medycznej oraz wskutek uznania opinii biegłych: specjalisty neurolog A. N. (1), specjalisty chorób wewnętrznych J. W. oraz specjalisty ortopedy traumatologa A. G. za kompletną

i wyczerpującą, pomimo niewyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy w przedmiocie daty powstania całkowitej niezdolności do pracy, którą to opinię ubezpieczona zakwestionowała wnosząc o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych oraz pominięcie dokumentów przedłożonych przez ubezpieczoną

w odwołaniu do decyzji organu rentowego o odmowie przyznania prawa do renty rodzinnej z dnia 15.01.2019 r. znak: (...), a to m.in. decyzji ZUS z dnia 06.02.1975 r. znak (...) oraz wypisu orzeczenia Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i zatrudnienia nr (...) w T. z dnia 0612.1974 r. znak

(...), co skutkowało uznaniem przez Sąd I instancji, że całkowita niezdolność ubezpieczonej powstała w dacie 07.01.1994 r. oraz, że nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a tym samym, że ubezpieczona nie spełnia przesłanek warunkujących przyznanie jej renty rodzinnej po zmarłym ojcu A. S..

- które to naruszenia miały istotny wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy;

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

a) art. 68 ust. 1 pkt 2 i 3 w zw. z art. 65 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17.12.1998 r. poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie przez Sąd I instancji skutkujące uznaniem, że ubezpieczona nie spełnia przesłanek do przyznania jej renty rodzinnej po zmarłym w dniu 18.09.1999 r. ojcu A. S., gdy tymczasem niezdolność do pracy u ubezpieczonej powstała przed ukończeniem przez ubezpieczoną nauki tj. przed dniem 31.08.1985 r., a nadto ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, co wypełnia dyspozycję ww. przepisu.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniosła o:

1. na podstawie art. 380 k.p.c. rozpoznanie zasadności postanowienia Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 24.06.2019 r. o oddaleniu wniosku ubezpieczonej

o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z innych biegłych z zakresu specjalizacji neurologicznej, chorób wewnętrznych oraz ortopedii na okoliczność ustalenia daty powstania u ubezpieczonej trwałej, całkowitej niezdolności do pracy oraz czy ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji oraz o oddaleniu wniosku

o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka D. K. na okoliczność ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonej oraz na okoliczność ustalenia

czy ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji

- które to postanowienia są niezaskarżalne, a miały istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, i ewentualnie wniosła o ich zmianę poprzez:

- uwzględnienie wniosku ubezpieczonej o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych z zakresu specjalizacji neurologicznej, chorób wewnętrznych oraz ortopedii oraz uwzględnienie wniosku ubezpieczonej o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka D. K. na okoliczności podane powyżej.

1. zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych XI Wydział Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 czerwca 2019 r. o sygn. akt XI U 419/19 poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 18.09.1999 r. ojcu A. S. począwszy od dnia 01.09.2018 r.

Ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych XI Wydział Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 czerwca 2019 r. o sygn. akt XI U 419/19 w całości i przekazanie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja, jako bezzasadna, podlega oddaleniu.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia odnośnie stanu faktycznego, przeprowadził postępowanie dowodowe, które uzupełnione materiałem dowodowym zebrany na etapie postępowania apelacyjnego potwierdziło wysnute wnioski Sądu.

Przedmiotem postępowania pozostawało prawo B. S. do renty rodzinnej po zmarłym ojcu.

Zasady nabycia prawa do renty rodzinnej określają przepisy ustawy z 17.12.1998r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2020.53 j.t.)w szczególności art. 68 i następane.

Warunki nabycia prawa do renty rodzinnej można podzielić na ogólne (określone w art. 65) oraz szczegółowe (art. 68-71).

Warunkiem ogólnym powstania prawa do renty rodzinnej jest określony status żywiciela w chwili śmierci. Status ów wyraża się ustalonym prawem do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, względnie spełnianiem wymogów do uzyskania jednego z tych świadczeń. Kolejną przesłanką ogólną nabycia prawa do renty rodzinnej jest przynależność do kręgu uprawnionych członków rodziny. Pierwszą grupą osób uprawnionych do renty rodzinnej są dzieci własne zmarłego, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione. Do drugiej grupy należą wnuki, rodzeństwo oraz inne dzieci przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności. Do trzeciej grupy ustawodawca zaliczył małżonka zmarłego, wdowca oraz wdowę. Ostatnią grupę osób uprawnionych do renty rodzinnej stanowią zaś rodzice zmarłego, przy czym ustawa rozszerza to pojęcie na ojczyma, macochę oraz osoby przysposabiające.

W przypadku nabycia prawa do renty rodzinnej przez dzieci art. 68 ustawy o emeryturach i rentach stanowi, że dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat;

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia albo

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Tak więc, bez względu na wiek, renta rodzinna przysługuje osobom wymienionym w art. 68, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie przed ukończeniem 16 lat lub w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 25 lat. Dla przyznania renty rodzinnej dla dzieci bez względu na wiek istotny jest więc stopień powstania niezdolności do pracy, a także data jej powstania. Z punktu widzenia ustalenia prawa do renty rodzinnej nie ma natomiast znaczenia, kiedy zostanie złożony wniosek o przyznanie renty rodzinnej. Data ta ma jednak wpływ na datę wypłaty świadczenia, gdyż prawo do świadczenia jest przyznawane od miesiąca zgłoszenia wniosku.

W niniejszej sprawie bezsporny pozostawał status żywiciela w chwili śmierci, albowiem ojciec ubezpieczonej miał przyznane prawo do emerytury. Sporna pozostawała data powstania niezdolności do pracy ubezpieczonej.

Nie budzi wątpliwości także Sądu Apelacyjnego, że mocną podstawę do stanowczego ustalenia, iż B. S. nie była całkowicie niezdolna do pracy w okresach uprawniających ją do renty rodzinnej (najpóźniej do dnia 31.08.1985r.) stanowią bezstronne i fachowe opinie biegłych lekarzy - specjalistów z zakresu psychiatrii, psychologii i chirurgii naczyń.

Ubiegając się o prawo do renty rodzinnej, ubezpieczona winna spełniać przesłanki z art. 68 ust. 1 pkt.3 ustawy emerytalnej z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zwanej dalej też ustawą emerytalną, dlatego też miała wykazać w niniejszym sporze, że oceny lekarza orzecznika i komisji lekarskiej, będące podstawą zaskarżonej decyzji są nietrafne.

Tymczasem postępowanie dowodowe doprowadziło do ustalenia, że natężenie schorzeń będących udziałem ubezpieczonej nie było aż tak znaczne, by to czyniło ją całkowicie niezdolną do pracy do czasu zakończenia nauki, a więc do 31 sierpnia 1985r. w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej w okresie. W świetle tego przepisu, całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Przeprowadzone dowody z łącznej opinii biegłych chorób wewnętrznych J. W., neurologa A. N. (2), ortopedy traumatologa A. G. potwierdziły, że ubezpieczona jest osobą całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej, równocześnie jako datę powstania niezdolności wskazano dopiero dzień 7 stycznia 1994 rok.

Jak wyżej zaznaczono rozpoznając niniejszą sprawę, dla oceny spornej kwestii - tj. istnienia całkowitej niezdolności do pracy, która powstałaby nie później niż do 31 sierpnia 1985r, Sąd I instancji przeprowadził dowody z opinii biegłych specjalistów z zakresu ortopedii, neurologii i chorób wewnętrznych, którzy w sposób jednoznaczny stwierdzili, że ubezpieczona nie była całkowicie niezdolna do pracy.

Analiza treści tych opinii wskazuje, że u ubezpieczonej biegli rozpoznali miastenię ciężką rzekomoporażną. Przebyła 3-krotny zabieg plastyki powiek, w 2013r miała resekcje trzonu macicy z powodu mięśniaków, a w 2000 roku nastąpiło usunięcie wola tarczycowego. W badaniu fizykalnym biegli stwierdzili pełny zakres ruchomości stawów kręgosłupa i stawów obwodowych, nie stwierdzili zaników mięśniowych, osłabienia siły mięśniowej kończyn górnych i dolnych. Podali,

że ubezpieczona zachowuje pełną sprawność kończyn górnych w zakresie ruchów precyzyjnych i naprzemiennych. Porusza się sprawnie i nie stwierdzono dysfunkcji chodu. W opinii uzupełniającej biegli wskazali, że miastenia jest chorobą nerwowo mięśniową, która charakteryzuje się nużliwością, szybkim męczeniem mięśni szkieletowych. Istotą choroby jest zaburzenie przekazywania acetylocholiny na styku mięśnia szkieletowego i nerwu unerwiającego ten mięsień. Nasilenie choroby bywa zróżnicowane, również umiejscowienie objawów bywa różne i zmienne. U jednych

pacjentów może dotyczyć jedynie mięśni gardła, czy gałki ocznej, a u innych wszystkich mięśni szkieletowych. Biegli podkreślili, że ubezpieczona choruje od dzieciństwa, jednak całkowita niezdolność do pracy powstała 7 stycznia 1994. Nie jest ubezpieczona natomiast niezdolna do samodzielnej egzystencji.

Z uwagi na treść sformułowanych zarzutów apelacji, Sąd Apelacyjny poddał ponownej weryfikacji ocenę stanu zdrowia ubezpieczonej pod kątem ustalenia daty powstania całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonej, niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Biegli z zakresu neurologii E. M., ortopeda traumatolog K. W. rozpoznali u ubezpieczonej szereg schorzeń takich, jak min.: miastemię ciężką wrodzoną, skoliozę piersiowo-lędźwiową, stan po trzykrotnym zwichnięciu stawu skokowego prawego, nadmierny przerost żuchwy, stan do dwukrotnej redukcji przewodów nosowych, zmiany zwyrodnieniowe stawu kolanowego prawego, nadciśnienie tętnicze, astygmatyzm, niedoczynność tarczycy, miażdżycę, kamice nerek, niedokrwistość. Zdaniem biegłych ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy od daty hospitalizacji w Klinice Neurologicznej w W. od 7 stycznia 1994r gdzie stwierdzono miastemię wrodzoną. Wówczas to stwierdzono pogorszenie stanu zdrowia, kiedy to, oprócz objawów ocznych i męczliwości, stwierdzono objawy opuszkowo-kończynowe. Biegli nie stwierdzili niezdolności do samodzielnej egzystencji. W uzasadnieniu biegli podali, że nie jest możliwe ustalenie wcześniejszej daty całkowitej niezdolności do pracy. Zauważyli, że w wieku 15 lat była osoba zaliczoną do III grupy inwalidów. Nadto po ukończeniu nauki pracowała przez rok jako krawcowa, a potem jako zgrzewacz do 2000 roku. Do takich samych wniosków w ocenie daty początkowej całkowitej niezdolności do pracy doszedł biegły z zakresu chorób wewnętrznych A. C.. Również zdaniem biegłej, całkowitą niezdolność do pracy można określić dopiero od daty 7 stycznia 1994 roku

Ubezpieczona wniosła o uzupełnienie opinii.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił treść wszystkich powyższych opinii sądowno-lekarskich, uznając je za mocną podstawę ustaleń faktycznych. Opinie te zawierają wnikliwą ocenę stanu zdrowia ubezpieczonej, która to ocena jest w pełni przekonująca i nie budzi wątpliwości. O fachowości opinii biegłych świadczy fakt, że zostały wydane przez specjalistów z zakresu dziedzin medycyny adekwatnych do rodzaju schorzeń ubezpieczonej. Za rzetelnością opinii przemawia zaś to, że zostały sporządzone w oparciu o obszerny wywiad chorobowy, analizę przedstawionej dokumentacji medycznej oraz wyniki bezpośrednich badań przedmiotowych przeprowadzonych przez biegłych.

Ubezpieczona kwestionując opinie biegłych na etapie postępowania przed Sądem I instancji, jak i apelacji, nie przeciwstawiła tym opiniom argumentów medycznych, pozwalających na odmienną ocenę jej zdolności do pracy.

Tak więc w powyższym kontekście wypada zwrócić uwagę, że zbędnym było prowadzenie na powyższe okoliczności dalszego postępowania dowodowego, czego domagała się apelująca. Uznać bowiem należy, że wszelkie sporne kwestie zostały

w dostateczny sposób wyjaśnione, a dalsze prowadzenie postępowania dowodowego prowadziłyby jedynie do zwłoki w postępowaniu.

Również w ocenie Sądu Apelacyjnego dotychczasowe opinie, w szczególności biegłych są wyczerpujące i nie ma potrzeby prowadzenia dalszego postępowania dowodowego w tym kierunku. Należy podkreślić, iż ocena stanu zdrowia może nastąpić wyłącznie z udziałem biegłych z zakresu danej specjalności, a nie w oparciu o zeznania świadków. Zauważyć również trzeba, że całkowita niezdolność do pracy zachodzi w sytuacji braku możliwości wykonywania jakiegokolwiek pracy. Ostatecznie wszyscy biegli stanowczo stwierdzili, że rozpoznane u ubezpieczonej schorzenia powodują u ubezpieczonej całkowitą niezdolność do pracy dopiero od 7 stycznia 1994r., kiedy to nastąpiło pogorszenie miastemii

Podkreślić również należy, iż wynikająca z art. 286 k.p.c. możliwość zażądania przez sąd dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych, wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne. Potrzeba taka powinna bowiem wynikać

z okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego. Dlatego nie ma uzasadnienia wniosek o powołanie kolejnego biegłego (biegłych) w sytuacji,

gdy złożona już opinia jest niekorzystna dla strony. Zgłaszając taki wniosek, strona winna wykazać błędy, sprzeczności lub inne wady w złożonych do akt sprawy opiniach biegłych, które dyskwalifikują te opinie, uzasadniając tym samym powołanie dodatkowych opinii. Sąd ma zatem obowiązek dopuszczenia takiego dowodu wówczas, gdy zachodzi tego potrzeba, w szczególności, gdy w sprawie zostały wydane sprzeczne opinie biegłych, przy czym nawet sprzeczność konkluzji opinii biegłych w zakresie zdolności do pracy wydanych w różnym czasie (np. w toczących się kolejno postępowaniach z udziałem tych samych stron) nie powoduje obowiązku sięgania przez sądy po instrumenty wymienione w art. 286 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 czerwca 2008r., I UK 373/07, LEX nr 496398, z dnia

5 sierpnia 2008r., I UK 20/08, LEX nr 500231, z dnia 5 maja 2009r., I UK 1/09,

LEX nr 515412, z dnia 1 września 2009r., I PK 83/09, LEX nr 550988, z dnia

16 września 2009r., I UK 102/09, LEX nr 537027, jak również z dnia 10 marca 2011r., II UK 306/10, LEX nr 885008).

Reasumując zebrany w sprawie materiał dowodowy, stwierdzić należy,

iż B. S., chociaż jest aktualnie całkowicie niezdolna do pracy, to taką niezdolność można przyjąć dopiero od 7 stycznia 1994r. Natomiast warunkiem przyznania skarżącej renty rodzinnej po zmarłym ojcu było ustalenie, że całkowita niezdolność do pracy powstała najpóźniej do 31 sierpnia 1984 r., tj. do daty ukończenia nauki w szkole i trwa nieprzerwanie do chwili obecnej.

Mając na uwadze wyniki uzupełnionego postępowania dowodowego, Sąd Apelacyjny podzielił rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego uznając, że ubezpieczona

nie spełnia warunków określonych w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS do uzyskania prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu, gdyż jej niezdolność do pracy nie powstała w okresach wskazanych w tym przepisie.

Z tych względów, apelacja na mocy art. 385 k.p.c. musiała zostać oddalona.

/-/SSA W.Bzibziak /-/SSA E.Kocurek-Grabowska /-/SSAG.Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia